

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS – 4110-01-01/2013
R/13/003

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 87, F +48 22 444 56 98
kps@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	R/13/003 – Pomoc w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	Elżbieta Sieteska - Nielepkowicz, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 85533 z dnia 31 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-3)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, ul. Grodzka 7, kod: 20-112 Lublin, zwany dalej „MOPR” lub „Ośrodkiem”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Włodek - Dyrektor MOPR od 6 sierpnia 2013 r. W okresie od 1 lipca 2013 r. do 5 sierpnia 2013 r. funkcję tę pełniła Pani Małgorzata Domagała, a w okresie od 1 lipca 2011 r. do 1 lipca 2013 r. Pani Dorota Gašior. (dowód: akta kontroli str.4-8)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Formułując pozytywną ocenę NIK uwzględniła prawidłową realizację zadań związanych z usamodzielnianiem się wychowanków pieczy zastępczej wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej² (*ustawa o pieczy zastępczej*), w tym zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych oraz zapewnienie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych w posiadanym zasobie mieszkań chronionych oraz z zasobów mieszkaniowych Miasta Lublina.

NIK zwraca jednak uwagę, że pomimo podejmowanych działań, z 833 pełnoletnich wychowanków, z lat 2012-2013, 138 (tj. 17%) nie zostało objęte żadnymi formami pomocy. Wynikało to m.in. z dalszego pozostawiania pełnoletnich wychowanków w rodzinie zastępczej albo w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej lub nierealizowania przez wychowanków indywidualnych programów usamodzielnienia. NIK stwierdziła, że w sześciu spośród 17 przypadków objętych szczegółowymi badaniami (37%) terminy opracowania indywidualnego programu usamodzielnienia, określone w art. 145 ust. 2 i 4 ustawy o pieczy zastępczej, nie zostały dotrzymane.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

I. Realizacja zadań w zakresie usamodzielnienia wychowanków, w tym wybór form pomocy.

1. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w latach 2012 – 2013 (III kwartały) obejmował pomocą usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków opuszczających

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. Nr 2013, poz. 135 ze zm.

rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą, młodzieżowe ośrodki wychowawcze i ośrodki socjoterapii, schroniska dla nieletnich oraz zakłady poprawcze.

Pomoc była udzielana na podstawie ustawy o pieczy zastępczej oraz ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³, a także opracowanego przez Ośrodek *Indywidualnego programu usamodzielnienia*, który zawierał przyjęte do realizacji zadania, sposoby i formy ich realizacji, osoby odpowiedzialne oraz osoby i instytucje wspierające, a także terminy realizacji poszczególnych działań. Zgodnie z tym dokumentem osoby usamodzielniane zobowiązywały się⁴ do okresowej oceny realizacji programu (co najmniej jeden raz w roku)⁵ i uzgadniania jego modyfikacji z opiekunem usamodzielnienia. Opiekun usamodzielnienia zobowiązany był natomiast do stałej współpracy z MOPR, dokonywania okresowej oceny realizacji programu usamodzielnienia i uzgadnianie jego modyfikacji z osobą usamodzielnianą, a po zakończeniu jego realizacji do dokonania oceny końcowej⁶.

Ośrodek w okresie objętym kontrolą z trzymiesięcznym wyprzedzeniem czasowym przygotowywał wykazy wychowanków będących w pieczy zastępczej, którzy mieli prawo do skorzystania ze świadczeń związanych z usamodzielnianiem się. Wykorzystywano m.in. dane wygenerowane z systemu informatycznego POMOST, a także informacje znajdujące się w sekcjach MOPR bezpośrednio zajmujących się rodzinami zastępczymi i placówkami opiekuńczo-wychowawczymi. Gromadzone w ten sposób informacje stanowiły podstawę planowania usamodzielniania się wychowanków, w tym zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych. Do osób, które opuszczały pieczę zastępczą wysyłane były pisma z prośbą o zgłoszenie się w sprawie procesu usamodzielniania.

(akta kontroli str. 20-21, 79-93, 137-139)

W sumie do świadczeń związanych z usamodzielnieniem uprawnionych było 390 wychowanków w 2012 r.⁷, w tym 129 z placówek opiekuńczo-wychowawczych i 261 z rodzin zastępczych. W 2013 r. wielkości te wynosiły odpowiednio: 443, 120 i 323. Liczba wychowanków, którzy nabyli uprawnienia⁸ w okresie objętym kontrolą do objęcia usamodzielnieniem wynosiła 192, z tego 120 osób z rodzin zastępczych i 72 z instytucjonalnej pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 9, 11, 18, 26, 42-78)

W 2012 r. liczba pełnoletnich wychowanków, którzy nie zostali objęci żadnymi formami pomocy wynosiła 74 oraz 64 w 2013 r., co stanowiło odpowiednio 19% i 14% uprawnionych. Najczęstszą przyczyną nieskorzystania ze świadczeń było dalsze pozostawanie w rodzinie zastępczej lub w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. W 2012 r. w rodzinach zastępczych pozostało 44 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, a w 2013 r. liczba ta wynosiła 41, co stanowiło odpowiednio 17% i 13% uprawnionych. W placówkach pozostało ośmiu wychowanków w 2012 i 11 w 2013 r., co stanowiło odpowiednio: 6% i 9% uprawnionych.

Kolejną przyczyną było nie opracowanie przez wychowanków pieczy zastępczej, we współpracy z opiekunami usamodzielnienia wymaganej dokumentacji związanej z usamodzielnieniem. W kontrolowanym okresie dotyczyło to łącznie 19 wychowanków, w tym pięciu z rodzin zastępczych i 14 z placówek opiekuńczo-wychowawczych.

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.

⁴ Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie wymaga, w odróżnieniu do ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. Nr 182, ze zm.), nie obligują do oceny wyników usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej.

⁵ wzór oceny częściowej, załącznik nr 1 do indywidualnego programu usamodzielnienia.

⁶ załącznik nr 3 do indywidualnego programu usamodzielnienia

⁷ Łącznie z wychowankami, które nabyły prawa do świadczeń przed 1 stycznia 2012 r.

⁸ Wg teczek osobowych założonych po 1 stycznia 2012 r..

Inne przyczyny dotyczyły głównie nierealizowania przez wychowanków indywidualnych programów usamodzielnienia (niewywiązywanie się z obowiązku szkolnego), przebywania w areszcie śledczym lub zakładzie karnym, a także przebywaniu na ucieczce, a tym samym brakiem możliwości skorzystania ze świadczeń.

(akta kontroli str. 19-20, 135-137, 466-496)

2. Dyrektor MOPR w marcu 2013 roku przedstawił Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin w 2012 r. oraz zestawienie potrzeb związanych z realizacją zadań z tego zakresu. Problematyka usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej została poruszona w rozdziale IV powołanego Sprawozdania. W oparciu o zdiagnozowane i przedstawione potrzeby opracowano Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2013 – 2015⁹.

(akta kontroli str. 51-78, 249-465, 379-420)

Ośrodek informował osiagających pełnoletniość wychowanków pieczy zastępczej o możliwościach korzystania ze świadczeń związanych z usamodzielnieniem. Na ok. trzy miesiące przed osiągnięciem pełnoletności, pisemnie zapraszał wychowanków rodzin zastępczych do siedziby MOPR w celu rozpoczęcia procesu usamodzielniania. Natomiast w sprawie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej zwracano się do kierowników placówek, w których przebywali, o przesłanie dokumentów wszczynających proces usamodzielnienia, tj. oświadczenia opiekuna usamodzielnienia oraz opracowanego indywidualnego programu usamodzielnienia.

Ponadto na stronie internetowej MOPR zamieszczone były informacje dotyczące procedury ubiegania się o pomoc w usamodzielnieniu, w tym wzory formularzy druków w sprawie wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia, wzór indywidualnego programu usamodzielnienia oraz wzory wniosków o przyznanie pomocy w usamodzielnieniu. Na stronie umieszczono także opracowany¹⁰ w 2010 r. poradnik *Vademecum* usamodzielnienia „*Życie w nowym świecie*” skierowany do młodych ludzi opuszczających pieczę zastępczą, jak i osób wspierających ich usamodzielnienie. Poradnik ten zawiera m.in. takie rozdziały jak: „*Informacje o rynku pracy*”, czy też „*Wybrane instytucje działające na terenie Miasta Lublin wspomagające osoby usamodzielniane*”. Poradnik ten nie był jednak aktualizowany w związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawy o pieczy zastępczej, z uwagi na brak środków na sfinansowanie tego zadania. Zwrócić należy uwagę, że aktualizację poradnika „*W drodze do samodzielności*” przewidziano w *Programie wsparcia dzieci i rodzin na terenie Miasta Lublina w latach 2008-2013*, a także w ww. *Programie Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2013 – 2015*.

Ośrodek zamieszczał także na tablicy ogłoszeń w swojej siedzibie bieżące informacje dotyczące możliwości skorzystania z dodatkowych form pomocy, np. uczestnictwa w Targach umiejętności, zajęciach organizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie dotyczących poszukiwania pracy, warsztatach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach realizowanego przez MOPR w Lublinie projektu systemowego „*Człowiek inwestycją w społeczeństwo*”.

(akta kontroli str. 110-123, 138-145, 158-165, 661-663, 377)

⁹ Uchwała Nr 734/XXIX/2013 Rady Miasta Lublina z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu pieczy Zastępczej na terenie Lublina.

¹⁰ W ramach realizowanego projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

3. W 2012 r. MOPR otrzymał z budżetu Miasta na realizację zadań związanych z pieczą zastępczą kwotę 10.257 tys. zł (plan po zmianach), co stanowiło 117,5% kwoty zapisanej w ustawie budżetowej Miasta Lublin (8.726 tys. zł) oraz 94% kwoty zgłoszonej do projektu budżetu (10.885,6 tys. zł). W roku 2013 wysokość środków przyznanych w planie po zmianach była o 41% większa od kwoty z 2012 r. i wyniosła 14.484 tys. zł. Różnica pomiędzy środkami zaplanowanymi w pierwotnej ustawie budżetowej, a faktycznymi wydatkami związana była z często nanoszonymi przez wychowanków zmianami w indywidualnych programach usamodzielnienia. W związku z tym MOPR korygował plan wydatków i wnioskował do Prezydenta Miasta o zmiany wysokości środków na realizację powyższych zadań.

W kontrolowanym okresie Ośrodek wydatkował na świadczenia w ramach usamodzielniania wychowanków łącznie 2.663,3 tys. zł, w tym 1.323,8 tys. zł w 2012 r. i 1.339,5 tys. zł w 2013 r.¹¹ Z ustaleń kontroli wynika, że nie stwierdzono ograniczeń w udzielaniu pomocy w związku z niewystarczającymi na ten cel środkami.

(akta kontroli str. 549-593)

W kontrolowanym okresie do Ośrodka wpłynęło łącznie 645 wniosków w związku z usamodzielnianiem się, w tym 215 (33%) stanowiły wnioski o świadczenia wynikające z ustawy o pieczy zastępczej. Analiza 65 losowo wybranych wniosków wykazała, że w każdym przypadku przyznanie lub odmowa przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie czy przyznanie lub zawieszenie świadczenia niepieniężnego w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym¹² następowało zgodnie z wnioskiem, w drodze decyzji administracyjnej. Łącznie wydano 68 decyzji, w tym jedno postępowanie umorzono, dwie decyzje zmieniono, a jedną uchylono.

Usamodzielniającym się wychowankom przyznano następujące rodzaje świadczeń:

(akta kontroli str. 21-22, 146-157, 94-103, 508-526B)

a/ *pomoc na kontynuowanie nauki* w miesięcznej wysokości 500 zł¹³ otrzymało 263 wychowanków w 2012 r. (2.187 świadczenia w kwocie 1.076.278 zł) oraz 226 w 2013 r. (1.719 świadczenia w kwocie 845.578 zł). Zgodnie z art. 146 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej pomoc ta może być udzielana przez okres do 25 roku życia.

b/ *pomoc na usamodzielnienie* w wysokości od 1650 zł do 6600 zł¹⁴ otrzymało 19 wychowanków w 2012 r. (108.702 zł) oraz 24 w 2013 r. (128.490 zł).

c/ *pomoc na zagospodarowanie* w wysokości 1500 zł¹⁵ lub 3000 zł¹⁶ przyznano 41 wychowankom w 2012 r. w kwocie 138.819 zł. W 2013 r. świadczenia to otrzymało 42 wychowanków w kwocie 117.438 zł.

(akta kontroli str. 28, 62, 94-101, 124-134)

d/ *pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych*¹⁷ w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym lub pomoc w skorzystaniu z oferty Miasta Lublin poprzez sporządzanie popierających opinii o usamodzielniających się wychowankach, którzy ubiegają się o mieszkanie z zasobów Miasta Lublin. W 2012 r. z pobytu w mieszkaniach chronionych skorzystało 34 usamodzielniających się wychowanków oraz 31 w 2013 r.

¹¹ Na podstawie wyliczeń działu ds. placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz integracji ze środowiskiem

¹² Przyznane decyzją na podstawie art. 106 ust. 1 i 4, art. 112 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

¹³ art. 146 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o pieczy zastępczej

¹⁴ art. 149 ust. 1 pkt 1, 2 ustawy o pieczy zastępczej

¹⁵ art. 150 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej

¹⁶ art. 150 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej

¹⁷ art. 140 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy o pieczy zastępczej

W kontrolowanym okresie Miasto Lublin dysponowało siedmioma mieszkaniami chronionymi dla 25 osób. Z ustaleń kontroli wynika, że istniejąca baza mieszkań chronionych zaspokajała potrzeby wychowanków na tę formę wsparcia. Z zasobów Miasta mieszkania (lokale mieszkalne) otrzymało 14 wychowanków, w tym sześciu w 2012 r. i już ośmiu w 2013 r. (III kw.). Wydział Spraw Mieszkaniowych UM Lublin w 2012 r. sporządził wykaz wychowanków zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu, na którym znalazły się (34 osoby)¹⁸.

Ponadto, w ramach realizowanego od 2008 r. przez MOPR projektu systemowego „Człowiek inwestycją w społeczeństwo” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, usamodzielniający się wychowankowie uczestniczący w projekcie, otrzymywali pomoc w formie dofinansowania do kosztów wynajmu mieszkania/stancji czy opłat za pobyt w mieszkaniu chronionym.

(akta kontroli str. 58, 102-104, 178, 646-651)

e/ pomoc w uzyskaniu zatrudnienia¹⁹ polegała głównie na informowaniu wychowanków pieczy zastępczej o możliwościach zatrudnienia. Usamodzielniający się wychowankowie byli informowani przez pracowników sekcji ds. usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem o możliwości skorzystania z usług Miejskiego lub Wojewódzkiego Urzędu Pracy, w szczególności z możliwości skorzystania z usług Centrum Aktywizacji Zawodowej, poradnictwa zawodowego, staży zawodowych, szkoleń, ze środków na rozpoczęcie własnej działalności, jak również z możliwości skorzystania z ofert pracy. W latach 2012-2013 informacji takich udzielono 72 osobom, z których 31 było gotowych do podjęcia zatrudnienia (osoby na studiach wieczorowych lub zaocznych). Z liczby tej zatrudnienie podjęło sześć osób, a kolejnych sześć zarejestrowało się w miejskim urzędzie pracy.

(dowód: akta kontroli str. 94-134)

Świadczenia na usamodzielnienia wychowanków, o których mowa powyżej, przyznawane były w wysokości ustalonej na podstawie art. 149 ustawy o pieczy zastępczej. Rada Miasta Lublin nie skorzystała z możliwości wynikającej z art. 91, w związku z art. 153 tej ustawy, który dopuszcza możliwość, podniesienia w drodze uchwały, wysokości świadczeń pieniężnych.

(akta kontroli str. 174-177, 94-103, 185-376, 508-548)

4. W 2012 r. w MOPR zatrudnionych było 505 pracowników oraz 471 w 2013 r., w tym na stanowiskach związanych z realizacją ustawy o pieczy zastępczej odpowiednio: 233 i 221. Z pracowników tych, najwięcej osób zatrudnione było na stanowiskach pracowników socjalnych: 177 w 2012 r. (75%) i 172 w 2013 r. (78%). Na stanowiskach związanych z prowadzeniem postępowań administracyjnych, przyznawaniem świadczeń zatrudnionych było natomiast 23 pracowników w 2012 r. (10%) i 24 (11%) w 2013 r.

Zadania związane z usamodzielnianiem wychowanków realizowane były w 2012 r. przez czterech pracowników sekcji ds. usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem (kierownika sekcji, dwóch starszych inspektorów i pracownika socjalnego). W 2013 r. zwiększano liczbę pracowników sekcji o jednego inspektora. Z ustaleń kontroli wynika, że obsada kadrowa była wystarczająca do realizacji zadań objętych kontrolą.

(akta kontroli str. 466-484, 494-496)

¹⁸ W Lublinie wychowankowie pieczy zastępczej są uprawnieni uchwałami Rady Miasta do ubiegania się o lokal z zasobu mieszkaniowego Miasta (Uchwałą Nr462/XXI/2012 Rady Miasta Lublin z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Lublin i Uchwałą Nr 906/XXXV/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 18 listopada 2013 r. przyjęty został wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Lublin)

¹⁹ art. 140 ust. 1 pkt. 2 lit. b ustawy o pieczy zastępczej

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Ośrodka w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w zbadanym zakresie.

II. Realizacja wybranych form pomocy i ich skuteczność.

1. W latach 2012-2013 spośród 192 wychowanków pieczy zastępczej uprawnionych do otrzymania świadczeń na usamodzielnienie, trzech zakończyło proces usamodzielnienia, a 151 realizowało indywidualne programy usamodzielnienia, przy czym 52 pozostawało w pieczy zastępczej. Z pozostałych 48 wychowanków, 16 w ogóle nie złożyło wymaganej dokumentacji, a 22 przerwało proces usamodzielnienia.

(akta kontroli str. 178-180, 225-248)

Z powyższej grupy szczegółową kontrola objęto dokumentację dotyczącą 27 wychowanków, z których pięciu przyznano świadczenia na zagospodarowanie i kontynuowanie nauki, trzem na usamodzielnienie, 10 pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i czterech, którym zawieszono pomoc (na kontynuowanie nauki).

Ośrodek rozpoczął proces usamodzielnienia na 2-3 miesiące przed uzyskaniem pełnoletności przez wychowanków. Kontrola wykazała, że wskazanie opiekuna usamodzielnienia i opracowanie indywidualnego programu usamodzielnienia (w tym zatwierdzenie przez Dyrektora MOPR) następowało od półtora do dwóch miesięcy przed uzyskaniem pełnoletności. Opiekunami w dziewięciu przypadkach byli wychowawcy z placówek lub zaprzyjaźnione rodziny, a w ośmiu członkowie rodziny (głównie babcie). W sześciu spośród 17 objętych badaniami w tym zakresie przypadków (37%) nie został dotrzymany termin wynikający z art. 145 ust. 2 i 4 ustawy o pieczy zastępczej, zgodnie z którym osoba usamodzielniana, co najmniej na dwa miesiące przed osiągnięciem przez nią pełnoletności, wskazuje osobę, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielniania, natomiast opracowanie indywidualnego programu usamodzielniania winno nastąpić co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności. Spowodowane było głównie tym, że usamodzielniający się wychowankowie mieli problemy ze znalezieniem opiekuna usamodzielnienia. Zwrócić przy tym należy uwagę, że do obowiązków służbowych pracowników Ośrodka²⁰ należy m.in.: pozyskiwanie kandydatów na opiekunów usamodzielniających się wychowanków opuszczających rodziny zastępcze/placówki, pełnienie funkcji opiekuna usamodzielnienia, czy też nadzorowanie opracowania i realizacji indywidualnych programów samodzielniienia.

Z 27 wychowanków siedmiu wnioskowało o jedno świadczenie, a pozostali o dwa lub trzy świadczenia. Z ustaleń kontroli wynika, że wydawanie decyzji administracyjnych odbywało się na podstawie analizy wniosku pod kątem spełnienia wymogów formalnych, a także zgodności z indywidualnym programem usamodzielnienia. Objęte kontrolą wnioski zawierały wszystkie wymagane dokumenty (np. zaświadczenia i świadectwa o kontynuowaniu nauki, jak również zmodyfikowane indywidualne programy usamodzielnienia, a także oceny okresowe z realizacji tych programów). W przypadku świadczeń pieniężnych na usamodzielnienie, Ośrodek wymagał załączenie oświadczenia²¹ na co będą przeznaczone środki. Okres pobytu wychowanków w pieczy zastępczej w analizowanych sprawach wynosił ponad trzy lata, a dochód przypadający na jedną osobę

²⁰ Jak wynika z opisów stanowisk pracy opracowanych przez MOPR

²¹ Zał. nr 3 do programu usamodzielnienia

ustalany był prawidłowo. Nie stwierdzono nieprawidłowości w wydawaniu decyzji administracyjnych. Decyzje wydawane w kontrolowanym okresie nie były zaskarżane.

(akta kontroli str. 544)

MOPR na bieżąco monitorował losy wychowanków. Wymagał przedstawiania zaświadczeń i świadectw o kontynuowaniu nauki. Ciekawą inicjatywą MOPR było umożliwienie osobom usamodzielnianym w latach 2011 – 2013 uczestniczenie w warsztatach „*Profilaktyka uzależnień i antykoncepcja*”, w ramach realizowanego projektu systemowego „*Człowiek inwestycją w społeczeństwo*”. Z ustaleń kontroli wynika jednak, że pomimo podejmowanych działań, trzech spośród 17 wychowanków nie wywiązywało się z obowiązków zawartych w programach i przerwało proces usamodzielniania.

(akta kontroli str. 508-526B)

2. Wśród młodzieży wkraczającej w proces usamodzielnienia pojawiały się zachowania patologiczne, czyli zachowania sprzeczne z normami i wartościami powszechnie obowiązującymi. Najczęściej wychowankowie nie uczęszczali na zajęcia szkolne, nadużywali alkoholu, zażywali środki psychoaktywne i popełniali różnego rodzaju przestępstwa. W kontrolowanym okresie trzech usamodzielniających się wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz jeden z rodziny zastępczej osadzeni zostali w placówce penitencjarnej (opuścili pieczę zastępczą po dniu 1 stycznia 2012 r.). Jeden z wychowanków placówki i jeden z rodziny zastępczej (opracowali indywidualny program usamodzielnienia) trafili do aresztu śledczego, a dwaj opuścili placówkę wprost do aresztu (nie opracowali indywidualnego programu usamodzielnienia).

(akta kontroli str. 180, 711-712)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o:

1. Podjęcie działań na rzecz obejmowania pomocą maksymalnej liczby usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, a także ograniczenia przypadków przerywania procesu usamodzielniania.
2. Podjęcie działań na rzecz pozyskania osób, które pełniłyby funkcję opiekuna usamodzielnienia.
3. Podjęcie działań na rzecz aktualizacji poradnika „W drodze do pełnoletności”.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 5 marca 2014 r.

Kontroler/Kontrolerzy
Elżbieta Sieteska-Nalepkowicz
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
Dyrektor
Jacek Szczerbiński

.....
podpis